

Ion Creanga

Apoi lasa-ti, baiete, satul, cu tot farmecul frumusetilor lui si pasa de te du in loc strain si asa de departe, daca te lasa pardalnica de inima!

Cine ar putea descrie mai familiar satul romanesc vazut din prisma unui copil?

Ion Creanga, autor complex, ne-a permis sa- i cunoastem opera inca din primii ani de viata ; el ne-a incantat cu *Punguta cu doi bani*, *Capra cu trei iezi* si *Amintirile* (mai cu seama in partea a doua) . Basmele , sub penelul lui Ion Creanga, transformandu-se pentru noi in *adevarate nuvele din viata de la tara* cum remarca Ibraileanu.

Dupa propria-i marturisire intr-un inceput de biografie, Ion Creanga s-ar fi nascut la 1 martie 1837. In Albumul societatii "Junimea" este trecuta aceeaasi data de nastere (231, IV). Insa fiindca n-au fost la indemana acte sigure, stirile despre starea civila a oamenilor mai vechi sunt totdeauna incurcate, si fiecare document nou ce se gaseste strica ceea ce era limpede. Se pare ca lui nu-I placea a-si spune varsta adevarata fiindca din *Amintiri* a scos anul nasterii. La moarte se stia ca avea 52 de ani, si asa se scria si in actul de deces, al carui informator nu putea fi decat Zahei.

A învățat la școala din Humuleștiul natal, apoi la Broșteni, la Școala Domneasca din Târgu-Neamț si la Școala catihetică din Fălticeni. La Târgu-Neamț era înscris cu numele de Ștefănescu Ion, la Fălticeni cu numele de Ion Creangă, pe care îl va păstra toată viața.

In perioada 1855-1859 a urmat cursurile Seminarului Teologic de la Socola, după care s-a înscris la Facultatea de Teologie a Universitatii din Iași, dar nu a frecventat-o. S-a căsătorit cu Ileana Grigoriu, fiica preotului Ioan Grigoriu de la biserica Patruzești de sfinți din Iași si in 1859 devenea diacon la aceasta biserică. Peste 5 ani se înscria la Școala preparandală vasiliană de la Trei Ierarhi (Școala Normala) si in 1865 obținea diploma de absolvire. A fost numit învățător la Școala primară nr. 1 din Iași de profesorul sau, Titu Maiorescu si a colaborat la elaborarea de manuale scolare (Abecedar, Învățătorul copiilor, Metodă nouă de scriere și citire, Povățuitorul la citire prin metoda fonetică, Geografia județului Iași). A fost exclus din rândurile clerului si din învățământ in 1872, pentru comportament neadecvat. Post-mortem, in 1993, a fost reprimis in cler.

In 1873 a divorțat si s-a mutat împreuna cu fiul sau, Constantin, născut in 1860, intr-o bojdeucă din pitorescul cartier de case (mahala) din orașul Iași, în partea de răsărit a dealului Copou. Își va câștig existența ca mandatar al unui debit de tutun pana in 1874, cand va fi reintegrat în învățământ, tot de Titu Maiorescu, ca institutor la Școala primară de băieți numărul 2, din suburbia Păcurari din Iași.

L-a cunoscut in 1875 pe Mihai Eminescu, cel care i-a devenit prieten bun si acesta il va introduce in societatea literară Junimea.

A debutat in publicația Convorbiri literare cu povestea Soacra cu trei nurori, la 01 octombrie 1875 si va publica aici si celelalte povești, până in anul 1878. In perioada 1875-1883 a scris cele mai importante opere ale sale, îndemnat de Mihai Eminescu. In 1881-1882 a publicat primele trei părți din *Amintiri din copilărie*, a patra fiind postumă si apăreau primele semne ale epilepsiei.

In 1883 a apărut broșura Două istorioare prea frumoase din viața lui Cuza Vodă, la Craiova.

Acest mare scriitor, este autorul a 13 povesti, 8 povestiri, 2 nuvele si a celebrei

lucrari autobiografice Amintiri din copilarie.

La 31 decembrie 1889 se stinge din viață în urma unui atac cerebral el fiind înmormântat la 2 ianuarie 1890 la cimitirul Eternitatea din Iași.

Daca vorbim despre opera lui Creanga admiram numai decat limbajul lui cu acel subinteles ca daca s-ar inlatura lexicul dialectal, totul ar ramane uscat. Cu toate acestea, sunt culegeri folcloristice in care povestile apar ca niste adevarate muzee de limba fata de sobrietatea relativa a vorbirii lui Creanga, si totusi, valoare literara a acestora e nula. Nici *Amintirile* si cu atat mai putin *Povestile* nu sunt opere propriu-zise de prozator, valabile in neatarnare, ci in parti narate dintr-o intocmire dramatica cu un singur actor, monologica. Creanga este aci povestitor de basme, aci actor de compuneri ce intra in definitia veche a nuvelei. Insa povestea si nuvela sunt singura deosebire ca cea dintai cuprinde element fabulos-foarte asemanatoare intre ele, si amandoua profund deosebite de roman si de nuvela moderna care e adesea un roman scurt.

Despre povestile lui Creanga putem spune ca alterneaza intre nuvele de tip vechi si naratiuni fabuloase punandu-ne in fata dezvoltarea unei observatii morale milenare. In *Soacra cu trei nurori* dam de vesnicul conflict intre nora si soacra care tine mai mult la fecior; *Capra cu trei iezi* este ilustrarea iubirii de mama; *Danila Prepeleac* dovedeste ca prostul are noroc; *Punguta cu doi bani* da satisfactie mosilor care nu traiesc bine cu baba; *Povestea porcului* arata ca pentru o mama si cel mai pocit prunc e un Fat-Frumos; *Fata babei si fata mosneagului* este vestita drama a copiilor vitregi; *Povestea lui Stan Patitul* cuprinde morala barbatilor cu privire la femei; *Ivan Turbinca* demonstreaza ca moartea a fost lasata de Dumnezeu cu socoteala; *Povestea lui Harap-Alb* e un chip de a dovedi ca omul de soi bun se vadeste sub orice strai sau la orice varsta,asa cum afirma si N.I.Russu "Personajele din *Harap- Alb* se intrupeaza in carne si oase de oameni intregi si vii cu caractere individualizate, nu numai in insusirile extraordinare, dar si- n exteriorul, in temperamental, in alcatuirea sufleteasca speciala a fiecaruia. *Harap- Alb* este cel mai puternic basm a lui Creanga atinge perfectia desavarsita."

Nici *Amintirile* nu ies din aceasta formula simpla a nuvelei. In ele e simbolizat destinul oricarui copil: de a face bucuria si supararea parintilor si de a o lua si el pe-ncetul pe acelasi drum pe care l-au luat si il vor lua toti.

Partea I incepe evocarea plina de dragoste a locului de bastina cu metodele primitive ale vremii, cu pedepsele aspre,dar si cu zburdalniciile copilaresti. Cititul la ceaslov e imbinat cu episodul uciderii mustelor si cu procitania. Ni se povestesc ispreville facute in Humulesti,apoi cele din Brosteni in casa Irinucai. Aici apar portretele bunicilor si se schiteaza primele portrete ale tatalui si mamei care vor fi amplificate in capitolele ce urmeaza.

Partea a doua se deschide cu o rememorare a primelor locuri de care a fost legata copilaria scriitorului. Aici apare, ca figura dominanta mama,duioasa,invaluita de trecerea vremii intr-o aureola oarecum naturala ce lasa in mintea copilului ei imaginea unei femei deosebite de toate celelalte. In aceasta parte ne prezinta nararea succesiva a unor intamplari hazlii din copilarie : nebuniile si sotiile in casa parinteasca, obiceiul Craciunului cu taiatul porcului, plugusorul de Anul Nou, smantanitul oalelor, conflictul cu Mos Chiorpec ciubotarul,cel cu matusa Marioara din pricina cireselor,episodul cu pupaza,cel cu scaldatul. E in general capitolul cel mai cunoscut si gustat al *Amintirilor*.

Partea a treia se deschide cu caracterizarea Humulestilor din punct de vedere al vecinatatilor, sursa de cunoastere si experienta. Aici povestitorul descrie cu un umor gras

metodele de invatamant ale vremii si petrecerile cu flacaii humulesteni la Pavel Ciubotariu la care stateau in gazda, si la crasmarita cea frumoasa.

La inceputul partii a patra scriitorul marturiseste inca o data legaturile-i indisolubile cu locul de bastina. Aici isi aminteste de impotrivirile mamei de al face preot, schiteaza cateva figuri bisericesci si, in sfarsit, zugravesce plecarea cu inima grea din Humulesti spre Socola, seminarul din Iasi. Cu aceasta, *Amintirile* se sfarsesc.

Despre *Amintirile* lui Creanga, Ion Dodu Balan afirma ca: “ Numele lui se leaga indestructibil de poveste si de basm caci pana si *Amintirile*, care sunt atat de nemijlocit expresia realitatii, par a ne purta printr-un basm fermecaotr. Peripetiile lui Nica a lui Stefan a Petrii, de cand “a facut ochi” si pana-n 1855, cand se duce la Socola din Iasi, scos cu greu din sat “ca ursul din barlog”, desi sunt de o incontestabila autenticitate realista, au totodata atmosfera tihnita si fluiditatea blanda a basmului din batrani .” De asemenea Jean Boutiere spunea ca “Ca si Povestile, ele se caracterizeaza, mai ales, prin prezenta vietii. Fie ca autorul descrie forfota din Humulesti, nazdravaniile din vremea scolii, casa parinteasca sau conditiile de existenta ale invataceilor de la Folticeni, el stie sa dea atat locurilor, cat si-indeosebi-personajelor, un relief frapant.”

In opinia lui Nicolae Manolescu “El nu se mira de nimic (decat prefacut) si cu critica,. Singurele personaje negative din opera lui (daca notiuna ca atare n-ar fi cu totul nepotrivita) sunt acelea care contrazic nat ura, ca, de exemplu, omul span sau omul ros” fapt ce il face pe Creanga creator de tipuri, care va aplica aceeasi observatie, calma si muscatoare , asupra colegilor, dascalilor, asupra popilor si catorva tipuri pitoresti, poetizandu- i numai in potentia imaginatiei tinzand spre epos.

In ceea ce priveste umorul din operele lui Creanga, Eugen Todoran spunea ca “Prin fabulatia fantasticului si prin jovialitatea rasului, Creanga se poate raporta la Dickens sau Rabelais, chiar la Boccaccio, iar prin duiosia evocarii la M. Twain, desi masura aprecierii nu e aceeaasi. Dar daca-l privim intre umoristii lumii, Creanga este un scriitor original prin umorul sau taranesc, expresie autentica a spiritului taranului roman din vremea lui. “ In urma acestei afirmatii putem spune ca umorul lui Creanga este insusi umorul vietii, al acestui fenomen organic, in care durerea si bucuria, raul si binele, prostia si inteligenta, umbra si lumina se imbratiseaza alternativ, ca s- o exprime in toata realitatea.

In opinia mea, oamenii lui Creanga sunt vii ca viata, schimbatori ca ea, naturali ca radacinile ei, de care nu se pot desprinde. Ion Creanga este autentic fiindca este firesc, este clasic fiindca este nuanat in omenesc si este mereu proaspat, fiindca intuitiile lui sunt insesi intuitiile naturii omenesti. Fantezia, curiozitatea, cruzimea, instinctul libertatii, sentimentul nostalgiei pentru sat si parinti sunt tot atatea intuitii etice, tot atatea caractere permanente ale sufletului infantil. Satul ca realitate sociala si sufleteasca, taranul ca expresie a lui, fie matur sau copil — se contureaza in *Amintiri* cu o mare forta plastica.

Bibliografie :

1. Busulenga-Dumitrescu, Zoe, *Ion Creanga*, Editura Princeps, Iasi, 2009, p.117-119;
2. Calinescu, George, *Ion Creanga viata si opera*, Editura Princeps, Iasi, 2008, p 35, 56, 301- 305;
3. Creanga, Ion, *Amintiri din copilarie*, Editura Albatros, Iasi, 1976, p.137-139;
4. Furtuna, Dumitru, *Cuvinte si marturii despre Ion Creanga*, Editura Junimea, Iasi, 1990, p 29-31;
5. Leca, Morariu, *Ion Creanga studii si note critice*, Editura Princeps, Iasi, 2008, p 253, 266, 299.

